

El Drac de sant Miquel

Bienve Moya

Miquel, o Gabriel o Rafel, el 29 de setembre. Amb el record dels tres arcàngels, capitans dels àngels que van defensar el poder constitutiu de Déu contra la rebel·lió de Llucifer (el resplendent), que també posseeix un dia i un sant, el 25 de maig: sant Llucifer Bisbe, arriba a l'hemisferi nord la tardor tradicional. Miquel va ser patró dels cavallers armats, i a ell va dedicar l'Europa bel·ligera els més sobers santuaris, entre ells el del mont saint Michel a la Petita Bretanya, on encara avui, un cop baixa la marea atlàntica i l'illa és separada del continent, hom podria veure arribar des del gris horitzó oceànic, la petita nau d'una sola vela que partint de la immemorial Bretanya insular transporta el grial.

A sant Miquel se'l representa vestit amb armadura, espasa a la cintura i empunyant la llança que fereix el drac, jacent als seus peus amb la gorja traspassada pel ferro celestial. En la iconografia cristiano-occidental Miquel (Qui com déu! Significa el seu nom), és un dels herois matadors de dracs, com sant Jordi, sant Mer i altres. Però, al contrari del que fora fàcil deduir, aquest exposat ofici de matadracs, no tant sols és cosa de mascles.

El cristianisme ens mostra una certa quantitat de donzelles desballestadores de dracs. Santa Margarita, protagonista d'una mitografia tan fabulosa que l'Església encara manté seriosos dubtes sobre l'oportunitat de la seva divulgació, i santa Marta, un personatge del Nou Testament que apareix junt amb Magdalena i Llätzer —l'amic de Jesús—. És durant el seu periple europeu, concretament el de la Provença, on santa Marta es relaciona amb el drac.

Ens conta una vella llegenda occitana que al dispersar-se els deixebles de Crist, Marta, Maria Magdalena i Llatzer, van ser embarcats i abandonats a la mar en una nau desproveïda de rem, de vel, de timó i d'aliments. La fortuna disposà que aquesta nau arribés estalvia a la desenbocadura del Roine, al futur port de Les Santes Maries de la Mar. Conta el relat que els sagrats personatges van fer via cap Ais de Provença dedicant-se a evangelitzar aquesta regió que banya el Roine, la Provença. «Era en aquell temps, sobre el Roine, en un bosc entre Àrles i Avinyó, un drac qui era mig peix e mitja bèstia plus gros que un bou, e plus long que un cavall, que havia dens tallants com espasa, e havia banyes. E estan en l'aigua amagat, occia aquells qui passaven, e feia sotsobrar les naus. Era vengut per les mars des de Galàcia, e fou engendrat en Asia per Leviatan, que és serpent d'aigua molt ferotge, e de Bonat, bèstia que es fa en la regió de Galàcia, i que a tots aquells qui el volen caçar,

gita la sua femta, amb la força d'una sageta, e tot allò que toca, crema, així com foc. Cap a aquesta bèstia anà santa Marta; e troba-la en un boscatge, que s'estava menjant un home. E gità sobre el drac aigua beneïda, e mostra-li una creu». Tot va ser veure la creu i sentir l'aigua beneïda, que la descomunal bèstia va tornar-se mansa com un anyell. Aleshores Marta va apropar-s'hi, i amarrant-la pel coll amb el cordó de la seva túnica, va treure-la del bosc fins una clariana, i «mantenent lo poble lo alebesà [lapidà] amb llances e amb pedres». La zona on fins aleshores s'havia amagat la fera «era apelat Nerluc que volia dir lloc negre, perquè allí havia grans boscatges negres»; però a partir de la captura de la Tarasca, que aquests era el nom del monstre, va passar a dir-se Tarascó. Vet aquí una llegenda de la lluita contra el drac que volem fer conèixer per compte de la que haguéssim pogut narrar de sant Miquel o de sant Jordi, o d'altres batalladors herois.

Diu Borges, en *El libro de los seres imaginarios*, que a Occident el drac sempre ha estat concebut com a malvat, paraula que segons Coromines prové dels termes *malus*, *dolent* i *fatum*, *destí*. O sigui que hauríem d'entendre que Borges vol dir que a Occident el drac sempre ha estat tingut com una encarnació del malaverany. Em sembla, però, que el *malvado* de Borges no vol arribar a posseir aquesta profunditat semàntica i es limita, simplement, a titllar-lo de dolent.

De tota manera, i a la llum d'aquesta reflexió i dels relats coneguts sobre el drac, o el serpent, si que potser podríem deduir que la presència del drac podria haver-se interpretat com a símbol de malaverany; el drac podria venir a significar conflictes i malvestats. Però interpretar-ho d'aquesta manera potser fora abusar de l'assumpte. Caldria deixar-ho per a un estudi més extens sobre aquesta figura de l'imaginari oníric humà. «El temps —diu el mateix Borges— ha desgastat notablement el prestigi del Drac. Creiem en el lleó com a realitat i com a símbol; creiem en el minotaure com a símbol, però ja no com a realitat; el Drac potser és el més conegut, però també el menys afortunat dels animals fantàstics. Ens sembla pueril, i sol contaminar de puerilitat les històries en que figura. Convé no oblidar-nos, però, que es tracta d'un prejudici modern, segurament»